

Quickscan natuurtoets uitbreiding 's Heerenbroek

*Inventarisatie en beoordeling in het kader van
natuurwetgeving en -beleid*

- definitief -

ecogroen advies

in opdracht van
Gemeente Kampen

Colofon

Titel Quickscan natuurtoets uitbreiding 's Heerenbroek

Subtitel Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode 13-250

Status definitief

Datum 9 september 2014

Auteur(s) M.A. (Martin) Heinen

Eindredactie I. (Iwan) Veeman

Veldonderzoek M.A. (Martin) Heinen, M. (Mike) Wallink & J. (Jasper) Zoeter

Opdrachtgever Gemeente Kampen

ecogroen advies
is een onafhankelijk
advies- en ingenieursbureau
gespecialiseerd in
ecologisch onderzoek & natuurontwikkeling

Emmastraat 16, 8011 AG Zwolle

038 423 64 64

www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2013)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status:

Heinen, M.A. (2013). Quickscan natuurtoets uitbreiding 's Heerenbroek . Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 13-250. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek	2
1.2	Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	2
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsbescherming	4
2.1	Natuurbeschermingswet	4
2.2	Ecologische hoofdstructuur	4
2.3	Overige natuurgebieden	5
2.4	Eindconclusies gebiedsbescherming	7
3	Flora- en faunawet	8
3.1	Onderzoeksmethode	8
3.2	Flora	8
3.3	Zoogdieren	9
3.4	Broedvogels	10
3.5	Amfibieën	10
3.6	Vissen	11
3.7	Overige soortgroepen	11
3.8	Eindconclusies Flora- en faunawet	11
4	Geraadpleegde bronnen	12

Bijlagen

- 1 - Samenvatting natuurwetgeving
- 2 - Verspreidingskaart Kleine modderkruiper

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek

In opdracht van Gemeente Kampen heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de uitbreiding van 's Heerenbroek.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Het onderzoek is gebaseerd op drie veldbezoeken op respectievelijk 6, 20 en 26 juni 2013 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied bevindt zich ten noordoosten van 's Heerenbroek en bestaat uit een maïspanceel, begrensd door perceelstroken, aansluitend aan het huidige dorp. Er zijn plannen om op het perceel 15 nieuwe woningen te bouwen. Op verzoek van de opdrachtgever is een groter gebied onderzocht.

Effectbeoordeling Beschermde gebieden

Er vinden geen werkzaamheden plaats in of met negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde Natuurmonumenten of Ecologische Hoofdstructuur. Wel is er aantasting te verwachten van natuur buiten de EHS. Aan de locatie grenst een weidevogelbeheergebied, waarvan de actuele kwaliteit op circa 20% van optimaal weidevogelgebied ligt.

Effectbeoordeling Beschermde soorten

Het is mogelijk dat door de geplande woningbouw (tijdelijk) negatieve effecten optreden op individuele exemplaren van Kleine modderkruiper (Ffwet-tabel 2). De plannen brengen geen schade toe aan overige zwaar beschermde flora en fauna.

Eindconclusies en aanbevelingen

Een vervolgetraject in het kader van de Natuurbeschermingswet en EHS-beleid achten we hier niet noodzakelijk. Door de geplande activiteit is echter wel sprake van aantasting van natuur buiten de EHS, te weten weidevogelbeheergebied. Dit dient in de omgeving te worden gecompenseerd (zie paragraaf 2.3). Omgerekend naar Grutto gaat om maximaal 1 paar, wat gelijk staat aan 2 hectare in te richten optimaal weidevogelgebied.

Er dient rekening te worden gehouden met broedvogels door de werkzaamheden uit te voeren (of te starten) buiten het broedseizoen (zie paragraaf 3.4);

Vanwege het voorkomen van de middelhoog beschermde Kleine modderkruiper zal tijdens eventueel geplande (graaf)werkzaamheden in het watermilieu een aantal mitigerende maatregelen moeten worden uitgevoerd zoals vermeld in paragraaf 3.8;

Voor aanwezige en te verwachten laag beschermde planten-, zoogdier- en amfibieënsoorten geldt, bij ruimtelijke ingrepen, vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Het nemen van vervolgstappen is voor deze soorten dan ook niet aan de orde.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN DIT ONDERZOEK

In opdracht van Gemeente Kampen heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de uitbreiding van 's Heerenbroek.

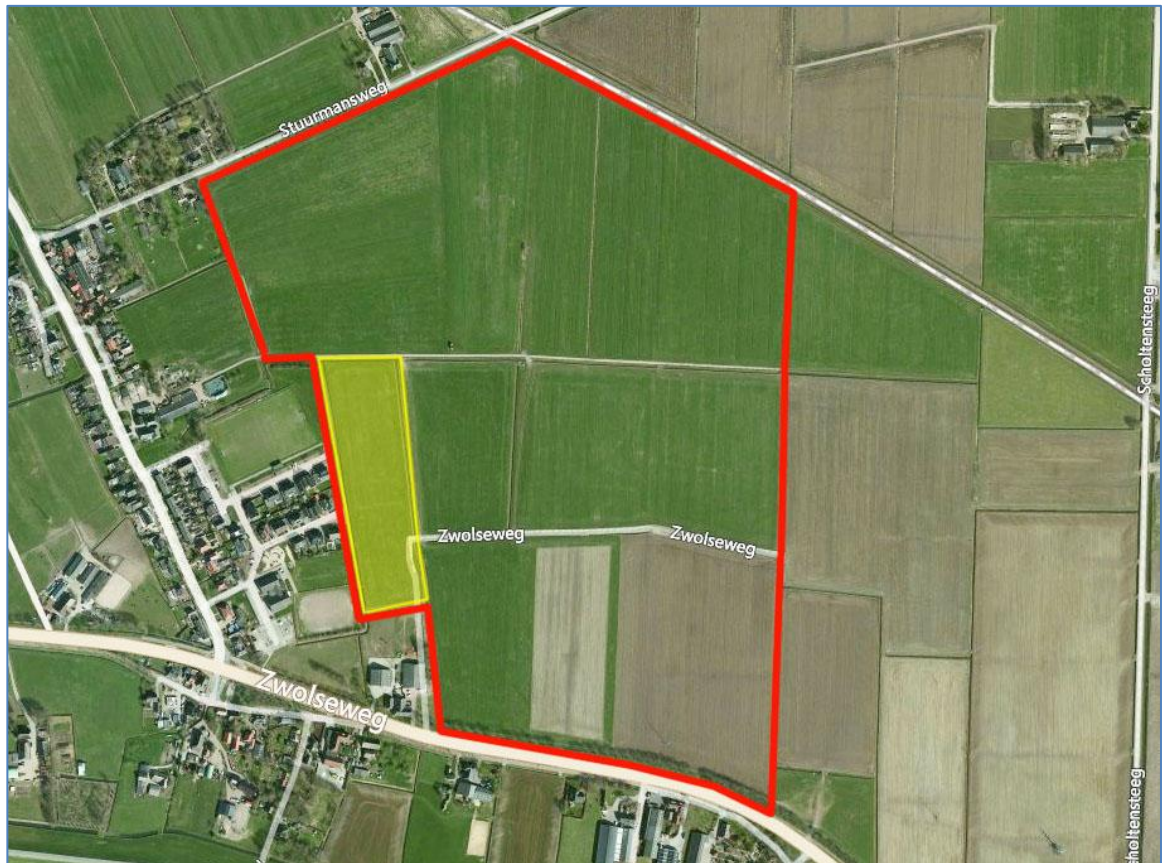
De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 HUIDIGE SITUATIE EN VOorgenomen ONTWIKKELINGEN

Het plangebied bevindt zich ten noordoosten van 's Heerenbroek en bestaat uit een maïspanceel, begrensd door perceelstroken, aansluitend aan het huidige dorp. Er zijn plannen om op het perceel 15 nieuwe woningen te bouwen. Op verzoek van de opdrachtgever is een groter gebied onderzocht. Concreet vormen de bebouwing aan de oostzijde van 's Heerenbroek, de Zwolseweg, een noord-zuid lopende sloot, de spoorlijn en de Stuurmansweg de begrenzing van het onderzoeksgebied, waarbinnen het plangebied ligt (zie figuur 1.1 volgende pagina).

1.3 ALGEMENE OPZET

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op drie locatiebezoeken, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien aanvullend onderzoek nodig is, is dit ook aangegeven.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied (geel gearceerd) en het onderzoeksgebied (rode begrenzing). Bron kaartondergrond: Google Earth.

2 Gebiedsbescherming

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET

*In de **Natuurbeschermingswet 1998** is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermd Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het plangebied ligt niet in een gebied dat beschermd is onder de Natuurbeschermingswet of Beschermd Natuurmonument. Het dichtstbijzijnde gebied vallend onder de bescherming van de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden IJssel' op een afstand van ca. 260 meter aan de zuidzijde. Vanwege de onderlinge afstand en de aanwezigheid van wegen en bebouwing tussen beide gebieden zijn als gevolg van de plannen geen negatieve effecten (verstoring, geluidsoverlast en dergelijke) te verwachten op het Natura 2000-gebied.

Ook speelt geen relevante externe werking als gevolg van een eventuele ecologische relatie met het Natura 2000-gebied. Het plangebied en het onderzoeksgebied hebben, vanwege de ligging grenzend aan de bebouwde kom, de spoorlijn en de druk bereden Zwolseweg, beperkte waarde voor foeragerende wintervogels als steltlopers, ganzen en zwanen. Het gebied levert geen relevante bijdrage aan de draagkracht van het Natura 2000-gebied voor deze soorten.

De sloten langs het plangebied vormen geschikt voortplantings-, foerageer- en overwinteringsbiotoop voor de Habitatrichtlijnsoort Kleine modderkruiper. Aangezien er geen demping plaatsvindt van sloten, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op populatieniveau van deze soort. In het gehele onderzoeksgebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor overige Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden IJssel' is gekwalificeerd. De geplande inrichting heeft dan ook geen gevolgen voor deze soorten en de plannen hebben zodoende geen effecten op de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden IJssel'.

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

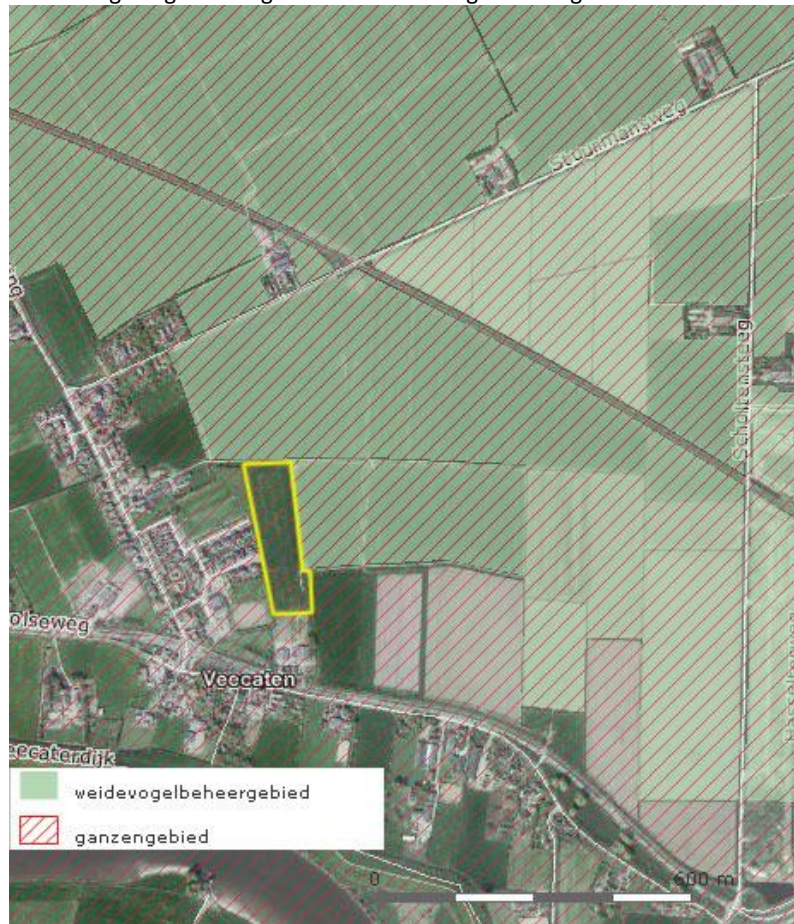
*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur (EHS)** komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aangetast worden.*

Het plangebied ligt op een afstand van 160 meter van de EHS (Provincie Overijssel 2009). Het betreft hier een bosje ten noorden van de Veecaterdijk (bestaande natuur). Vanwege de grote onderlinge afstand en de aanwezigheid van wegen en bebouwing tussen beide gebieden zijn als gevolg van de plannen geen negatieve effecten (verstoring, geluidsoverlast en dergelijke) te verwachten op het functioneren van de EHS.

2.3 OVERIGE NATUURGEBIEDEN

*Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels **provinciaal beleid**, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzengebied en weidevogelbeheergebied uitgewerkt.*

Het plangebied behoort geheel tot ganzengebied en grenst aan weidevogelbeheergebied (Provincie Overijssel 2009, zie figuur 2.1). Als gevolg van de plannen zal een deel van het ganzengebied verdwijnen en zal er enige verstoring optreden in het weidevogelbeheergebied. In deze paragraaf zullen de gevolgen voor ganzen- en weidevogelbeheergebied nader worden uitgewerkt.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied (geel gearceerd ten opzichte van weidevogel- en ganzengebieden). Bron: Provincie Overijssel (2009).

Ganzengebied

Het plangebied bestaat uit een maïsakker. Binnen de verstoringafstand van 100-500 meter, die bij ganzen geldt (Voslamber & Liefing 2011) liggen zowel graslanden en maïsakkers. In theorie zijn deze percelen potentieel geschikt als foerageergebied voor ganzen. Door de ontwikkeling van een woonwijk in het plangebied kunnen foeragerende ganzen worden verstoord. Echter in de huidige situatie treedt ook al binnen deze zone verstoring op als gevolg van de aanwezigheid van de huidige bebouwing, de (drukke) Zwolseweg, de Stuurmansweg en de spoorlijn. De verwachting is dan ook dat er door de aanleg van een kleine woonwijk, aansluitend aan de huidige bebouwing, niet of nauwelijks extra verstoring zal optreden aan (eventueel) aanwezige foeragerende ganzen.

Weidevogelbeheergebied

Tijdens het veldonderzoek is specifiek aandacht uitgegaan naar weidevogels en daarbij is ook een groot gebied rondom de ontwikkeling meegenomen (zie bijlage 2). Vanwege het late startmoment geeft dit alleen een indicatie van de aanwezige aantallen broedvogels. De exacte verspreiding was niet goed meer vast te stellen en dit is zo goed mogelijk benaderd op basis van de waarnemingen en terreinkenmerken.

Binnen het onderzochte gebied zijn diverse broedindicerende waarnemingen van weidevogels gedaan. Binnen een zone van 100 meter rond de ontwikkeling gaat het om 10 territoria weidevogels (8 Kievit, 1 Scholekster, 1 Wulp). Binnen een zone van 200 meter gaat het om 18 territoria (14 Kievit, 3 Scholekster en 1 Wulp) en verderop onder andere ook twee paartjes Tureluur. In de nabijheid zijn geen Grutto's vastgesteld. De dichtheid in het onderzoeksgebied is naar schatting 20% van optimale graslanden (zie kader 2.1).

Gangbaar is het om bij effecten op weidevogels te rekenen met het aantal Gruttopaartjes dat verloren gaat. In deze situatie is dit aantal benaderd door met name te kijken naar effecten op andere kritische weidevogels als Wulp en Tureluur en verlies aan grasland. Daarbij is gekeken naar verstoring en direct areaalverlies als gevolg van de bouw. Op deze wijze, ondersteund middels een GIS-analyse, is ingeschat dat met de ontwikkeling omgerekend maximaal 1 paar Grutto verloren gaat. Er wordt in overleg met de opdrachtgever voor de compensatie uitgegaan van optimaal gebied (50 paar Grutto/100 ha). Dat komt neer op een compensatieopgave van 2 hectare.

Geadviseerd wordt om een compensatielocatie te bepalen - eventueel in combinatie met andere compensatieopgaven - en dit als voorstel voor te leggen aan de provincie Overijssel. Voor weidevogelbeheergebieden geldt dat door de gewenste fysieke omstandigheden (hoge grondwaterstanden, late maaidata, kruidenrijke vluchtstroken et cetera) vaak grote oppervlaktes nodig zijn.

Kader 2.1 Compensatie weidevogelbeheergebied

In de Omgevingsvisie zijn voor natuurwaarden buiten de EHS in de provincie, zoals weidevogelbeheergebieden geen specifieke voorwaarden gesteld over compensatie. Voor weidevogels kan op twee manieren gecompenseerd worden, namelijk door een vergelijkbaar oppervlak elders gelijkwaardig in te richten of door een kleiner gebied hoogwaardig in te richten. In dergelijke hoogwaardige percelen kan de dichtheid aan territoria soms erg hoog zijn, waardoor het oppervlak dat heringericht moet worden beperkt blijft. Hoogwaardige weidevogelgebieden kunnen tot meer dan 200 paar per 100 hectare herbergen (cumulatief alle soorten). Voor alleen Grutto, een zeer kritische weidevogel, ligt de dichtheid lager, waarbij in zeer goede (optimale) gebieden een dichtheid van 50 paar per 100 hectare (1 paar / 2 ha) wordt gehaald.

Kwaliteit weidevogelgrasland

Goed weidevogelgrasland bestaat uit graslanden in een open gebied, met een hoge waterstand. De vegetatiesamenstelling is divers, bloemrijk en niet te dicht van structuur. Zowel volwassen vogels als kuikens eten hoofdzakelijk insecten. Volwassen vogels eten vaak meer wormen en emelten uit de bodem en kuikens ook kruipende en vliegende insecten (vandaar bloemrijk grasland). Verspreid door het terrein zijn veel plas-drassituaties aanwezig waar door veel soorten gevoerageerd kan worden, maar ook waar de vegetatie soms wat ruiger of dichter is, zodat hierin geschuild kan worden.

Beheer weidevogelgrasland

Als beheer wordt laat in het seizoen gemaaid, om zo te voorkomen dat nesten of kuikens uitgemaaid worden. De grensdatum verschilt per soort, maar ligt gemiddeld in juni. Optimale weidegraslanden kunnen bijna alleen gerealiseerd worden wanneer er gericht beheerd wordt op weidevogels. Met alleen agrarisch natuurbeheer is een dergelijke kwaliteit naar verwachting niet haalbaar.

2.4 EINDCONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

Een vervolgotraject in het kader van de Natuurbeschermingswet en EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht. In de Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel (2009) is gesteld dat in weidevogel- en ganzengebieden geen aantasting plaats mag vinden van openheid en rust. Door de geplande activiteit is er sprake van aantasting van weidevogelgrasland. Verlies van omgerekend maximaal 1 paar Grutto betekent een compensatieopgave van 2 ha bij optimale inrichting als weidevogelgebied. In onderstaand kader is hierbij een globale kosteninschatting gepresenteerd.

Kader 2.2 Globale kostenraming weidevogelcompensatie

Voor het verkrijgen van de voorgestelde compensatie is een globale kostenraming gemaakt. De opzet hiervan is eerder gebruikt en tot stand gekomen samen met de provincie in het kader van IJsseldelta Zuid. Het betreft geen vastgelegde vorm van compensatie, maar een weergave hoe gecompenseerd zou kunnen worden met inzicht in welke richting de benodigde kosten gaan. In deze situatie is uitgegaan van de realisatie van optimaal weidevogelgrasland (circa 2 hectare). Uiteindelijk kan hiervan afgeweken worden door de keuze van een ander beheerpakket, een ander vorm van beheer of eigendom. Dit zal uiteindelijk vastgelegd worden bij de definitieve plannen in overeenstemming met de Provincie Overijssel en de Gemeente Kampen. Voor de ontwikkelingsperiode is dezelfde redenering en kostenreferentie gekozen als voor de compensatie voor de IJsseldelta-Zuid (TAUW, 2012), destijds overeengekomen met de Provincie Overijssel. Hierin wordt gesteld dat de gedurende de jaren dat de weidevogelstand nog niet de maximaal beoogde omvang heeft bereikt, de beheerkosten als compensatiekosten beschouwd kunnen worden. Wanneer de weidevogelstand vervolgens op peil is, kan teruggevallen worden op de dan geldende reguliere regelingen. Voor deze periode wordt voor de IJsseldelta-Zuid uitgegaan van tien jaar, gebaseerd op de ontwikkelingstijd uit het handboek Natuurdoeltypen. Hiermee kan tot de volgende berekening worden gekomen:

Enmalige inrichtingskosten: €125,- / hectare;
 Voorzieningen opzetten grondwaterpeil: € 200,- / hectare;
 Verwervingskosten, regionale grondprijs: €45.000,- / hectare;
 Afwaardering grond van landbouw naar natuur van 85%.

Grond behoudt zijn agrarische functie: met beheerovereenkomst

- Inrichtingskosten: € 325,- / hectare
 - Jaarlijkse beheervergoeding conform tarieven SNL - Weidevogelgrasland rust (pakket A01.01.01): € 13.760,- / hectare (eenmalig gekapitaliseerd voor 10 jaar)
- Totaal 2 hectare = € 28.000,-*

Naast het behouden van de agrarische functie maar met weidevogelbeheer, is er ook de mogelijkheid om de gronden geheel om te zetten naar natuur. Dit betekent dat de compensatiegronden een andere functie krijgen dan de gronden die gecompenseerd worden. Ook liggen de kosten hiervan hoger. Voor het totaalbeeld zijn de beide mogelijkheden hieronder op een vergelijkbare wijze weergegeven.

Grond krijgt een permanente natuurdoelstelling: met verwerving

- Grondverwerving: €45.000,- / hectare
 - Inrichtingskosten: € 325,- / hectare
 - Beheerkosten: € 6.280,- / hectare (eenmalig gekapitaliseerd voor 10 jaar)
- Totaal 2 hectare = € 103.000,-*

Grond krijgt een permanente natuurdoelstelling: zonder verwerving

- Afwaardering grond: €38.250,- / hectare
 - Inrichtingskosten: € 325,- / hectare
 - Beheerkosten: € 4.050,- / hectare (eenmalig gekapitaliseerd voor 10 jaar)
- Totaal 2 hectare = € 85.000,-*

3 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

3.1 ONDERZOEKSMETHODE

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op drie locatiebezoeken op 6, 20 en 26 juni 2013 in het gehele onderzoeksgebied. De eerste twee bezoeken waren gericht op de aanwezigheid van weidevogels. Opgemerkt wordt dat deze bezoeken hebben plaatsgevonden buiten de optimale periode voor het inventariseren van weidevogels (april-mei). De weidevogelinventarisatie geeft enkel een indicatie van de rijkdom aan weidevogels.

Tijdens het laatste bezoek is een quickscan natuurtoets uitgevoerd en is het gehele onderzoeksgebied door één persoon onderzocht. Er is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. De inventarisatie heeft zich vooral gericht op de soortgroepen flora, (weide)vogels, zoogdieren en vissen. Aanwezige wateren zijn intensief bemonsterd met een steeknet. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden hierbij kort toegelicht.

3.2 FLORA

In het onderzoeksgebied zijn hoofdzakelijk plantensoorten aanwezig die kenmerkend zijn voor akkers, graslanden, sloten en slootkanten. Er zijn alleen algemene soorten van (zeer) voedselrijke milieus aangetroffen.

Tijdens het onderzoek is een grote groeiplaats van de laag beschermde Zwanenbloem (Ff-wet tabel 1-soort) aangetroffen in een perceelsloot, grenzend aan het plangebied. Omdat geschikt biotoop ontbreekt worden geen overige beschermde en/of bedreigde plantensoorten verwacht in het plangebied.

Door de geplande werkzaamheden wordt de groeiplaatsen van de laag beschermde Zwanenbloem mogelijk bedreigd. Voor laag beschermde plantensoorten van tabel 1 geldt bij ruimtelijke

ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

3.3 ZOOGDIEREN

Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). In de hierna volgende tekst worden deze onderdelen nader besproken.

Kader 3.1 Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Van deze drie onderdelen genieten verblijfplaatsen de hoogste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven, baltslocaties/ paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Vaste verblijfplaatsen

Er zijn geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Verblijfplaatsen zijn niet te verwachten vanwege het ontbreken van bomen met geschikte invliegopeningen en het ontbreken van bebouwing.

Vliegroutes en foerageergebieden

Mogelijk fungeren de randen van de bestaande bebouwing grenzend aan het plangebied en de bomen langs de Zwolseweg als onderdeel van een vliegroute en wordt het plangebied gebruikt als foerageergebied van diverse vleermuissoorten als Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. Als gevolg van de beoogde ontwikkelingen wordt echter geen schade verwacht op belangrijke vliegroutes en essentiële foerageergebieden. Vervolgstappen ten aanzien van vliegroutes of foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Grondgebonden zoogdieren

In het gehele onderzoeksgebied is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten, bijvoorbeeld Haas, Veldmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis, Egel en Mol (alle Ff-wet tabel 1). Verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten van Ff-wet tabel 2 en 3 (bijvoorbeeld Steenmarter en Waterspitsmuis) worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet verwacht in het plangebied.

Bij de ingrepen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van algemene en laag beschermde zoogdieren verloren. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

3.4 BROEDVOGELS

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Er is wel een beperkte weidevogelinventarisatie uitgevoerd (twee bezoekrondes aan het eind van het broedseizoen). Tijdens het veldonderzoek bovendien nadrukkelijk gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen (zie onderstaand tekstkader) en weidevogels. Daarnaast is op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgment en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Kader 3.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus.

Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Jaarrond beschermde nesten

Binnen de invloedssfeer van de plannen zijn geen nesten aangetroffen of te verwachten van jaarrond beschermde broedvogels als roofvogels of uilen. Het onderzoeksgebied maakt onderdeel uit van een groot foerageergebied van Buizerd. Bij uitvoering van de plannen verdwijnt een zeer beperkt deel van het foerageergebied als gevolg van woningbouw op één perceel binnen het plangebied. Buizerd heeft echter voldoende mogelijkheden om uit te wijken naar omliggende foerageergebieden.

Weidevogels

De uitgevoerde weidevogelinventarisatie geeft enkel een indicatie van de dichtheid en soortenrijkdom aan weidevogels. De aanwezige maïsakkers binnen het onderzoeksgebied vormen geschikt broedbiotoop voor Kievit (minimaal 19 territoria, waarvan twee op de planlocatie). Er zijn minimaal drie territoria aanwezig van Scholekster (waarvan één op de planlocatie) op zowel akker- als grasland. Van Tureluur en Wulp zijn elk minimaal twee territoria aangetroffen in de graslanden (zie ook paragraaf 2.3).

Overige broedvogels

Naast weidevogels zijn in het gehele onderzoeksgebied ook algemene broedvogels van watergangen zoals Meerkoet, Wilde eend, Waterhoen en Rietgors aangetroffen en te verwachten.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Een soort als Houtduif kan bijvoorbeeld tot in november broedend aanwezig zijn.

Door de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen.

3.5 AMFBIËN

In de aanwezige sloten binnen het onderzoeksgebied is voortplanting van algemene en laag beschermde amfibieën als Kleine watersalamander, Gewone pad, Bastaardkikker en Bruine kikker te

verwachten. Deze soorten kunnen overwinterend in ruigten en de sliblaag van oppervlaktewater worden aangetroffen. Het betreft hier zogenaamde algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

Juridisch zwaarder beschermde amfibieën als bijvoorbeeld Rugstreeppad en Poelkikker worden vanwege het ontbreken van geschikt biotoop niet verwacht in het plangebied (bron: RAVON).

Effecten op overwinterende en voortplantende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in en nabij water.

3.6 VISSEN

Tijdens het veldonderzoek met een steeknet is gebleken dat Kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2) voorkomt in een aantal sloten binnen het plangebied (zie bijlage 2). Er zijn zowel volwassen als juveniele exemplaren gevangen. Dit duidt op optimaal voortplantings- en foerageergebied voor deze soort.

Het is mogelijk dat door de geplande woningbouw er (tijdelijk) negatieve effecten optreden bij individuele exemplaren van Kleine modderkruiper.

Als er beïnvloeding plaatsvindt van de aanwezige wateren dan dient daarbij rekening te worden gehouden met Kleine modderkruiper. Wanneer hierbij gebruik wordt gemaakt van de voorwaarden uit een goedgekeurde gedragscode, hoeft hiervoor geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel kunnen eisen gelden zoals de inzet van ecologische begeleiding door een ter zake deskundige, het overzetten van aanwezige vis en werken buiten de voortplantingstijd van Kleine modderkruiper en buiten vorstperiodes.

3.7 OVERIGE SOORTGROEPEN

Gezien de terreingesteldheid van de onderzoekslocatie en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat geen voortplantingslocaties of vaste verblijfplaatsen van reptielen, beschermde insecten en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn.

3.8 EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET

- Een vervolgtraject in het kader van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk;
- Er dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van de middelhoog beschermde Kleine modderkruiper. Door te werken volgens de beschrijving in een goedgekeurde gedragscode is voor deze soort geen ontheffing nodig;
- Er zijn verder geen beperkingen met betrekking tot zwaarder beschermde flora en fauna met uitzondering van broedvogels (zie paragraaf 3.4).

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bekker J.P, P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Voslamber B. & M. Liefthing (2011). Standaard Rekenmethodiek grasetende watervogels in de Rijntakken. SOVON-onderzoeksrapport 2011/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Internet

- Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Provincie Overijssel (2009). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.
- Provincie Overijssel (2009). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. (<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html>)
- Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen)
- Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland).

Biilagen

Bijlage 1: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde

gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn¹ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

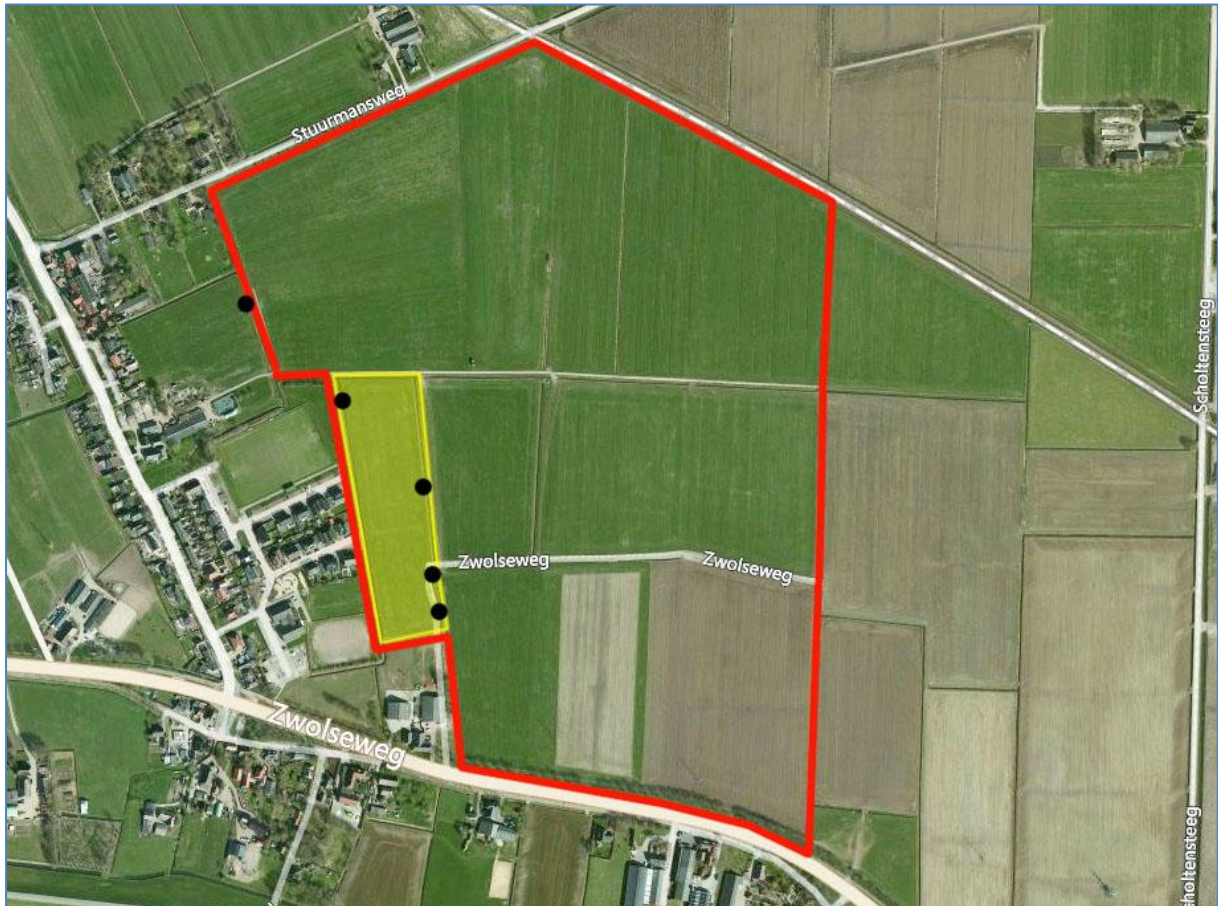
Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Bijlage 2: Verspreidingskaart Kleine modderkruiper

Zwarte stip = vangst Kleine modderkruiper;

Geel gearceerd = plangebied

Rode begrenzing = onderzoeksgebied.

Bron kaartondergrond: Google Earth.